

Zpravodaj

94. JIRÁSKŮV HRONOV



#PROSTEHRONOV

Janek Jirků: Udržet letadlo v letu



Janek Jirků vystudoval režii a dramaturgii na Katedře alternativního a loutkového divadla na pražské DAMU. Po dokončení studií se stal uměleckým šéfem a následně kmenovým režisérem divadla Minor, kde v letošním roce nahradil dlouholetého ředitele Zdeňka Pecháčka. Vytvořil desítky činoherních i loutkových inscenací v divadlech po celé České republice, u většiny z nich je autorem textu nebo dramaturgie. A k tomu všemu se v letošním roce stal poprvé účastníkem festivalu i lektorem semináře na Jiráskově Hronově.

Dozvěděl jsem se, že jsi novým ředitelem divadla Minor. Jak k tomu došlo?

Přihlásil jsem se do výběrového řízení a vyhrál jej.

Vždy se po kandidátech na ředitele chce nějaká koncepce. Jaká byla ta tvoje?

Koncepce se jmenovala „Jak udržet letadlo v letu“. V divadle Minor jsem pracoval dvacet let, takže jsem se poměrně dobře orientoval. O koncepci jsme přemýšleli i se stávajícím ředitelem.

Proč vůbec ředitel divadla Minor Zdeněk Pecháček opustil svoji pozici?

Usoudil, že nastal ten správný čas. Je to frajer, spousta lidí mu přičte k dobrému, že s velkou grácií a velkoryse zahlásil, že už to dělat nechce. Předává divadlo, které je ve skvělém stavu. A to je věc, která je mi velmi sympatická. Koneckonců právě on mě vyzval, abych se do výběrového řízení přihlásil. V Minoru jsme začínali spolu, takže předpokládám, že teď investuji do divadla energii já a potáhnu jej dál. Doufám, že Minor časem předám ve stejně skvělém stavu a se stejnou grácií jako Zdeněk.

Málokterému řediteli se podaří skončit na vrcholu...

Existuje spíše spousta špatných příkladů, jak by to být nemělo. Možná spíše trapných než špatných. Ne tak elegantních.

A co na vás říká osazenstvo divadla? Přišel jste zvenčí...

Jsem už šestnáct let na volné noze a vlastně to nebylo tak těžké. Divadlo Minor nemá stálý soubor, všichni herci, co v něm jsou, se scházejí ke konkrétním představením. Hraje a repertoár vytváří dvacet až sedmdesát lidí. Kolem divadla existuje určitá komunita. Jsou zde různé režijní týmy. Sou-

bor mě tedy nemohl přijímat ani odmítat. Část lidí mi říká, že má z mého příchodu radost, jestli existují další, co z toho radost nemají, to se pochopitelně nedozvím. Mám však pocit, že reakce je veskrze pozitivní už proto, že je známé, že chci navázat na to, co v Minoru bylo, a posouvat jej dál. Nechci nic razantně měnit. Navíc koukám po lidech, kteří v našem divadle doposud nebyli, po studentech a mladé generaci. Hledám spolu tvůrce, režiséry, scénografy, kteří ještě Minorem neprošli a mohli by být přínosem.

Máš vedle Minoru ještě další osobní projekty?

Směřuji dlouhodobě k divadlu, které se vyjadřuje výtvarnými prostředky. Na příští rok chystáme například spolupráci s Azylem 78, Martinem Formanem a Štěpánem Pecharem z DEKKADANCERS. Bude se jednat o výsostně výtvarnou věc. V první řadě se budu samozřejmě věnovat Minoru, ale doufám, že mi zbyde i čas na nějakou spolupráci s televizí.

V České televizi působíš zhruba deset let. Jak došlo k této spolupráci?

Před lety jsem zjistil, že nedokážu dělat divadlo v takové rychlosti a intenzitě. Že nedokážu dělat tři skvělé inscenace ročně, a navíc se tím ani nedokážu uživit. A jednou se mi jedna inscenace nepodařila, byl jsem z toho nešťastný, a tak jsem se vážně zamyslel, zda skutečně dělám to, co chci. Jestli si něco nenalhávám.

A jak to dopadlo?

Jednoho dne jsem jel v tramvaji, visel jsem za houpačící se madlo a došlo mi, že mi je třicet pět let

pokračování na str. 2

7

pátek
9. 8. 2024



Profesionál

Opakovaná účast na Jiráskových Hronovech člověka mění a rozhodně nejsem výjimkou. Proudná voda inspirace, recenzí a peciček zkrátka postupně dělá z kulturního balvana chlapce jako oblázek. V této roli jsem vás ostatně v minulosti oblézel názorem, že pro amatéry je postupový systém obrovsky cenný, neboť jim přináší proud špičkové zpětné vazby, ke které by se jinak prostě nedostali. Zkrátka, je velký rozdíl, jestli slova „ale pěkně to bylo“ vysloví vaše babička, která vás tím pohladí po tváři, nebo řekne docent Šotkovský na závěr věty delší a promyšlenější, než byla celá vaše inscenace.

Jakkoli se světy amatérského a profesionálního divadla v Hronově občas setkávají u amatérského vína, pořád jsou dva. Myslím, že už jsem se opakovaně pohoršoval nad tím, že stále existují lidé, kteří amatérské divadlo dělají, ale jinak do divadla vlastně nechodí. Paradox těch, kteří mají dost sebedůvěry, aby si přivlastnili jeviště, ale sami na sebe by do divadla v životě nepřišli, mě nepřestává fascinovat. Pravda ovšem také je, že to řešíme hlavně z té amatérské strany. Pořád někde bublá latentní rozmrzelost nad soubory, které mají například profi režiséra a v rámci postupového systému „soutěží“ s čistými amatéry. Že bych byl ovšem svědkem podobné rozmrzelosti nad tím, jak amatérismus občas proniká do divadel a inscenací, které se tváří profesionálně, to se mi v rámci hronovských rozhovorů o divadle obecně děje podstatně méně, než by bylo třeba.

Nepochybně je spousta příkladů, kdy se profesionální divadlo inspiruje u amatérů, ale jak tak chodím po našich profesionálních scénách, nemohu se zbavit dojmu, že by to šlo víc. Jak to asi před měsícem pregnantně shrnul kolega Michal Zahálka po zhlédnutí jisté profesionální produkce: „Já bych to na tu národní neposílal.“ Ta představa, jak (namátkou) na Shakespearovské slavnosti nakráčí neohlášen lektorský sbor a po představení si posadí celý inscenační tým k rozboru, ta mě od té doby nesmírně baví. Kolem uší se mi rojí otázky typu: „Jak jste se vlastně dali dohromady? Proč jste si zvolili tuto formu sebevyjádření? Je to pro vás spíš společenská událost, kdy se sejde půl vesnice, anebo máte hlubší ambice?“ Přičemž by to bylo celé zakončeno čestným uznáním Martinu Hliskému za slovní hříčky a doporučením do Vysokého nad Jizerou.

Jan Duchek

pokračování ze str. 1

a vřdycky jsem chtěl dělat něco s kamerou. Nezbýlo mi nic jiného než zavolat nějakému kontaktu, který by mě zkontaktoval s nějakým producentem. Známy mi řekl první jméno a to byl Ondra Zima. Na žádné další jsem nečekal a hned jsem se k němu objednal. Představil jsem se mu, že jsem divadelní režisér a chci dělat něco s kamerou. On si myslel, že jsem se zbláznil. Pak se mi půl roku neozval, a když jsem ho po té době potkal a znovu mu řekl, že jsem ten režisér, co chce něco točit s kamerou, pomyslel si, že jsem blázen, a ještě k tomu intenzivní.

Ale nakonec ses do televize dostal...

V České televizi založili Děčko, kanál pro děti, a najednou sháněli každého, kdo má ruce a nohy, aby mohl vzniknout nějaký program. V té chvíli mi Ondra Zima zavola, jestli bych třeba s něčím nepřišel. Přišel jsem s nápadem, který se posléze sedm let natáčel. Bylo to TvMiniUni. Tím vše začalo. Přišly další pořady a zatím jako poslední jsem teď na podzim točil šestidílný dokument o rodinách s onkologicky nemocnými dětmi. To je zatím nejzásadnější věc, která se mi v televizi podařila. Vedle mého divadelního světa tak vznikl i můj svět filmový.

A co divadlo?

Zjistil jsem, že je úplně skvělé, že jsem čtyři roky nerežiroval divadlo! Potom jsem začal znovu režirovat, ale už to vycházelo tak, že jsem dělal jednu nebo dvě věci za sezónu. To se najednou zvládat dalo. Všechno najednou sedělo.

Ted' jsi ale ředitelem Minoru!

Asi se to trochu víc změní, ale televizi bych si nechal vzít nerad. Nejde jen o to, že mě baví práce s kamerou. Tím, že se dostávám k zábavně-publicistickým pořadům, přicházím do obýváků různých lidí. Na divadle přicházejí diváci přímo do hlediště a já o nich pořádně nic nevím. S kamerou jsem u nich v obýváku u vánočního stromku, u jejich jídelního stolu, zouvám se v jejich předsíni. Navštěvuji řadu domácností a moc mě baví sledovat, jak lidé žijí. Natáčím v různých rodinách a to průzkumnictví mě zajímá.

Takže budeš vědět, pro koho hraješ divadlo? Poznáváš své diváky osobně...

Pro divadlo je to úplně skvělé, protože tím získávám materiál, vjemy, které se na jevišti mohou určitým způsobem promítat nebo projektovat. Měl jsem na škole pana profesora Bornu. Kdysi mi říkal, že není schopný být režisérem pro anonymní publikum. Že potřebuje znát své lidi a potřebuje, aby diváci znali jeho. Takle informace okolo mě tehdy vlastně jen tak prošuměla. Ale časem jsem právě díky Minoru zjistil, že je to důležité. Že se mění generace, ale diváci si k nám našli vztah a děti se staly rodiči a vodí na nás svoje potomky. Moc pěkný vztah máme například i s učitelkami. Kolikrát si už u mě nebo dramaturgie objednávaly zpracování nějakého tématu. Tak, aby se jim to hodilo do osnovy. Existuje interakce tam a zpět. Přesně, jak to

říkal pan Borna! Člověk má pocit, že jde o místní čtvrť, místní partu – a všechno funguje, jak má.

Ted' vedeš seminář na Jiráskově Hronovu. Jaké to pro tebe je?

Jsem zde úplně poprvé. V devadesátkách, když jsem studoval, měl jsem hodně rád Petra Lébala. Rád jsem četl jeho texty. On o Hronově psal nebo mluvil dost často. Hronov byl pro něho velmi určující a formující. A pak mi Hana Burešová říkala: „Jeď na Hronov, najdeš si tam holku!“ Ale já už holku měl, takže jsem vlastně na Hronov nepotřeboval jet. Vlastně jsem až do letošního roku neřešil, jestli mám jet celý natěšený na dovolenou na divadelní festival.

Ale ted' tu jsi.

Časem jsem zapomněl vnímat, že nějaký Jiráskův Hronov existuje. A najednou přišla nabídka od Terezky. A vlastně mi přišlo úplně přirozené a fajn na Hronov jet. Také vymyslím pravidelně jeden týden prázdnin pro svoji dceru, které je patnáct, a festival ji zajímal. A teď si moc užívám, že jsme tady spolu. Nemůžu na ni moc machrovat, protože jsem tu poprvé stejně jako ona. Je to pro nás společné dobrodružství. Když řeknu, že je to moc fajn zážitek, tak tím myslím, že je to fakt strašně super zážitek!

A co seminář a seminaristé?

Něco podobného jsem již dělal kdysi dávno v Chrudimi a také jsem vedl čtrnáctidenní seminář pro chorvatské maminky ve Splitu. Měly volný čas, a tak se učily loutkové divadlo. Tady je to úplně něco jiného. Je mi tady s lidmi dobře, jsou strašně fajn. Přemýšlel jsem ještě před Hronovem, co bych mohl seminaristům předat ze svých inscenací. Po dlouhé době jsem se podíval za sebe, co jsem vytvořil. Zjistil jsem, že moje divadlo je skutečně obrazové, namalované. Z toho vzniklo téma „Divadlo jako obraz.“

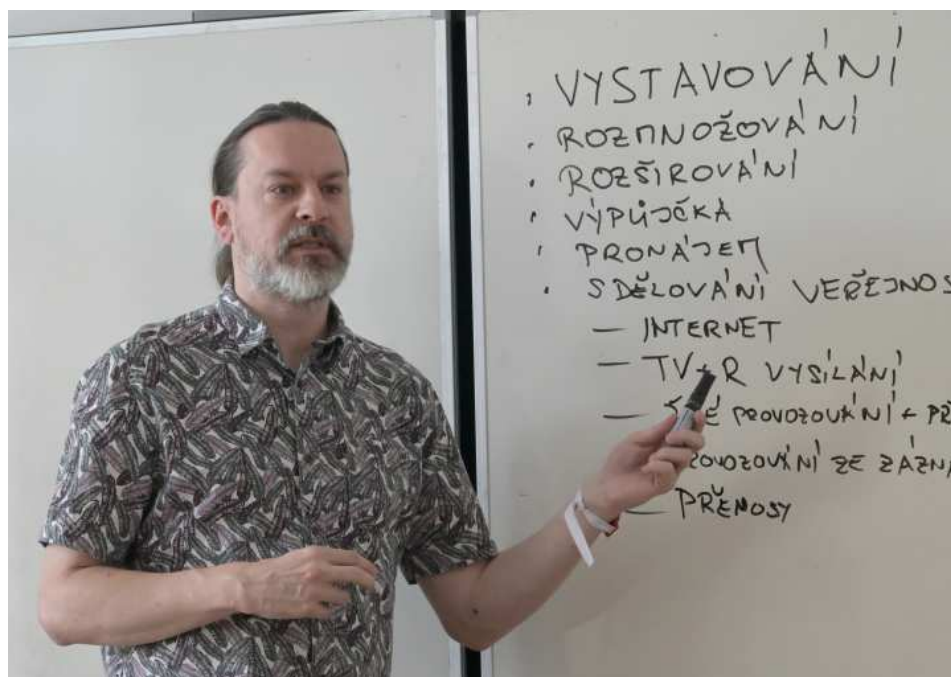
A zvolené téma funguje?

Je otázkou, jestli se snažím sám sobě dokázat, že jsem vytvořil perfektní téma, anebo předávám obohacující a inspirující informace svým seminaristům. Osobně bych byl rád, aby si odsud odvezli něco, co by jim pomohlo v přemýšlení při složitém procesu vymýšlení inscenace. Budu rád, když se mi tato skutečnost potvrdí, ale jsem si téměř jistý, že to není naposledy, co se tímto tématem zabývám. Rozhodně to bude něco, co si budu zkoumat dál, a až bude příležitost, zase se k tomu vrátím. Zajímá mě to pro moji práci, v tom je Hronov skvělý a funguje, ale na konečný výsledek bude zapotřebí se zeptat seminaristů.

Honza Šořácha

2

Viktor Košut: Osm taktů neexistuje, „na motivy“ přitíží



Autorské právo. Nejspíš nikoliv to nejmilejší téma spojené s divadelní tvorbou, nicméně téma obtížně vyhnutelné a velice užitečné. Vést autorskopravní seminář letos do Hronova přijel specialista na dané téma Viktor Košut – a pokud bude mít ctěné čtenářstvo dojem, že je následující čtení poněkud suché, necht' si zároveň představí, jak rozhovor vznikal. Paprsky středního podvečerního slunce dopadaly na parčík u Sálu Josefa Čapka a dva vousatí muži zoufale běhali tam a zpátky za malým, leč rychlým utíkajícím synkem jednoho z nich. Ten druhý držel v ruce diktafon...

Co na semináři autorského práva řešíte?

První den jsme si dělali takový základní exkurz do autorského práva. Začali jsme autorským zákonem – jak je to ukotveno, co všechno autorský zákon upravuje a neupravuje. Pak jsme řešili autorské dílo statusově, co je a není, kdo nebo co je nebo není autor, kdo nebo co je nebo není divadlo, jak dlouho trvá doba ochrany autorských práv, autor, spoluautorství autorských děl... a končili jsme tím, že jsme si vyjmenovali všechny divadelní profese a u těch divadelních profesí jsme si definovali, která z těch profesí je autor, která je výkonný umělec, která není vůbec nic. Druhý den jsme na to navázali, pokračovali jsme dál v tom, co upravuje autorský zákon. Udělali jsme si přehled smluvních vztahů v divadle – to znamená, co je nebo není divadelní inscenace, kdo všechno

se na ní podílí, jak jsou nastaveny základní smluvní vztahy mezi divadlem a mezi členy tvůrčího týmu. Jaké mohou mít smluvní vztahy právně charakter, podle jakých zákonů je smluvní vztah upraven. Dostali jsme se tím pádem k pracovní smlouvě a zaměstnaneckému dílu, k uměleckému výkonu v režimu pracovního práva a pak jsme rozebrali další typy spolupráce – externí, občanskopravní, kdy dílo vzniká na základě smlouvy o dílo, a rozebrali jsme si základní znaky licenční smlouvy.

Amatérské soubory nejčastěji řeší právě licenční náležitosti. Často se inscenují hry, leckdy překladové – a licence nejsou asi věc, kterou by tvůrci řešili zrovna rádi. Proč je dobré mít všechno v pořádku? Co hrozí člověku, který všechno v pořádku nemá?

Pravda je, že u amatérského divadla nebudou ta rizika ve srovnání s profesionálním divadlem tak velká, ale zajímavé je na tom to, že amatérské divadlo není nijak definováno a nemá žádné výjimky ani úlitby, ani žádné výhody oproti tomu profesionálnímu. To znamená, že jsou na něj kladeny formálně úplně stejné nároky jako na profesionální divadlo, takže musí splnit úplně všechno, co to profesionální. Rozdíl tam může být v nějaké míře benevolence. Když něco poruší amatérské divadlo, tak je většinou vůle na straně poškozených nositelů práv to tomu amatérskému divadlu spíš odpustit. Ale rozhodně se to nesmí podceňovat nebo toho zneužívat nebo na to spoléhat.

Traduje se několik metod, jak se vyhnout řešení autorských práv. Jedna z těch kouzelných formulek se jmenuje „na motivy“.

Ano, „na motivy“! To jsme na semináři samozřejmě rozebírali – byla to jedna z prvních věcí, o nichž jsem hovořil. Tahle magická formulka

v praxi neexistuje a většinou naopak spíš má kontraproduktivní efekt. Když už se použije souloví „na motivy“ a uvede se to třeba v propagačních materiálech, tak ve většině případů to naopak znamená důkazní prostředek pro poškozeného. Inscenátor se vlastně přiznává k tomu, že to autorské dílo využil.

Další mýtus se jmenuje „osm taktů“.

Ano, ano! Osm taktů neexistuje, nikdy neexistovalo, ani dvanáct taktů, ani čtyři, ani žádný jiný počet taktů. Souvisí to s citační výjimkou, ale ta u hudby nikdy neobsahovala žádnou kvantifikaci. V zákoně vždycky pouze bylo, že citovat je možno v odůvodněné míře, ale ta odůvodněnost se zkoumá v každém konkrétním případě individuálně. To znamená, že ani v literární sféře, ani v divadelní sféře, ani v hudební sféře, ani v jiném uměleckém segmentu není nikde exaktně řečeno, co je odůvodněná míra. V každém konkrétním případě se to musí vyložit.

Často se má za to, že třeba ZUŠky nebo další školy nemusejí nic řešit.

Není to pravda. Ve vztahu ke školám existují dvě výjimky ze zákona, které v případě, že jsou naplněny, tak je to v pořádku, opravdu se nic řešit nemusí, ale musejí se důsledně dodržet podmínky těch výjimek. Jedna z nich je užití díla při vyučování pro ilustrační účel, ta druhá, o kterou jde v divadle především, je užití při školním představení. To je ovšem představení, ve kterém účinkují výhradně žáci anebo pedagogové dané školy. Druhá výjimka je, že to představení musí pořádat přímo ta škola. Třetí podmínka je, že musí být konáno nikoliv v přímém nebo nepřímém obchodním nebo hospodářském prospěchu, což znamená, že buď není vybráno vůbec žádné vstupné, anebo se vybírá vstupné pouze na pokrytí nákladů, nelze se dostat do zisku. A čtvrtá podmínka je, že musíme uvést citaci, to znamená název užitého díla a jméno jeho autora. Teprve když jsou splněny tyhle čtyři podmínky, tak se může opravdu na základě výjimky to dílo užít.

Když se ještě vrátím k tomu, že představení musí ta škola sama pořádat – znamená to, že už třeba to, když ZUŠkařská inscenace přijede na Jiráskův Hronov, musí mít vyřešené všechny licenční náležitosti?

Ano, přesně tak, protože pořadatelem je v tom případě festival.

To bude spousta zklamaných čtenářů.

Je mi to jasné, ale je to tak.

Děkuju za rozhovor!

Michal Zahálka

Blížící se polovina života

Rozhovor se Šoniou Koutovou
a Jakubem Škorpilem, zlomkem
Antonín Puchmajer D. S.

Tohle byl váš několikátý kabaret. Co vás na tom žánru zajímá, proč je vám blízký?

JŠ: Hrajem kabarety od samotného začátku Puchmajeru, například *Každý má své IQ* a *My tu káru táhnem dál*, postupně jsme se snažili, zejména tedy Vladimír Mikulka s Martinem Švejdu jakožto svého času hlavní autoři, propracovávat je z volného sledu scének, které nemají tematické provázání, k tvaru, který tematicky nebo formálně dává smysl a je i nějakou výpovědí. To byly kabarety typu *Nespokojenost!!!* nebo *Poleno*. Tady jsme se ke kabaretu po dlouhé době a na poslední chvíli s Martinem vrátili.

Vždycky mě zajímalo, do jaké míry fungujete kolektivně při hledání tématu a vzniku textu.

JŠ: Vlastně moc ne, poslední roky se situace změnila příchodem Kateřiny Rudčenko, dřív to větší autorsky byly věci Martina a Vladimíra. V rámci zkoušení se to ale samozřejmě došívá na osobu, netrvá se přesně na textu. Ve *Sklizni* ale opravdu není jiný text než Martinův a Kateřinův.

A témata jsou vždycky pouze na autorech?

JŠ: Je to na autorech. Jak fungujeme až na pár výjimek generačně, tak to zatím vychází: témata blíží se poloviny života, předtím děti a já nevím, co všechno. Vždycky všichni členové, a že se jich v Puchmajeru vystřídal dost, měli důvěru, že autoři přinesou něco, s čím souhlasíme. Právo veta vždycky existovalo, ale projevovalo se tím, že to člověk nedokázal zahrát. Jak je to herectví autorské, nebo bychom ho rádi nazývali autorským, jde scéna pryč, když se netrefí do nálady.

Máte velmi dobře rozpoznatelnou poetiku.

Vychází, třeba i nevědomky, z něčeho?

JŠ: Teď mluvím za autory, ale vždycky jsme měli rádi třeba slovenskou Stoku a Blaho Uhlára. Pak jsme se nějakým zvláštním způsobem dostali na oběžnou dráhu s Petrem Lantou, který nám dokonce několik inscenací režíroval. Pražská pětka je na nás moc pop. A Krvik Totr! Krvici jsou další spřízněný soubor, se kterým jsme se kdysi dávno potkali a konvenovali jsme si způsobem práce, nahlížením věcí, s nimi pravidelně dochází k různým fúzím.

Jak vzniká hudba pro vaše inscenace? Pro váš humor mi taky připadá hodně důležitá...

SK: Přípravovali jsme to celé s Martinem Švejdu, který přinesl texty a písničky nahrané na kytaru. Já jsem ambiciózní autor a řekla jsem, že je to na kytaru jednoduchý, já bych to potřebovala na klavír, aby to bylo veliký. Je to kabaret, nemů-
pokračování na str. 5



Cynismus na ústupu

Sklizeň, s nímž se divadelní spolek Antonín Puchmajer, tradiční hronovský účastník, představil včera v Sále Josefa Čapka, je mimo jiné poslední autorské a režijní dílo předloni zesnulého mnohaletého hybatele puchmajerův aktivity Martina J. Švejdy. Je to více než důstojné rozloučení – možná jsem podlehl sentimentu, ale zdálo se mi to jako syntéza mnohého, co jsem od Puchmajerů za ta léta viděl.

V lecčems mi *Sklizeň* přišla jako návrat do časů téměř dvacet let starých, kdy se soubor zejména s inscenacemi *Dítě!* a *Surovosti laskavosti* vedral do mého diváckého srdce. I ve *Sklizni* dominuje pocit hořkosti lidského bytí ve světě, kde nakonec člověka všechno omrzí – děti, manželka i Divadelní ústav. Ubylo druhdy poněkud okázalého cynismu, který uměl drsně shodit každý patos či dojetí, přibýlo bilancující melancholie.

I dnešní Puchmajer se lyrice a sentimentu vysmívá, ale mnohem jemněji a vlastně nečekaně něžně. Monolog Jakuba Škorpila, ve kterém vysokoškolský

pedagog o půlnoci dumá, jestli za to, že žil špatně, může Freiburg, nebo neziskový sektor, nakonec vlastně tou očekávanou parodií existenciálního dumání není – humor je sice přítomen, ale otázka, jaktože jsme si s tím životem nedokázali poradit, je vlastně vážná.

I ty lehce parodické retro písně svou nadsázku nedávají okázale na odív, až člověka napadá, jestli by v jejich starosvětsky něžném světě nebylo vlastně hezké žít. Hezčí než v tomhle, kde naše fotka s černým páskem na nočním stolku nabízí dvě varianty – buď jsme už mrtví zaživa, jenom jsme si toho nevšimli, nebo nás naši bližní už pohřbili bez ohledu na náš názor. Hořký výběr v hořkém světě. Teď ovšem říkám toporně doslovně něco, co *Sklizeň* jen s nadhledem naznačí. Přišla mi jako nebývale zralé divadlo, které vystačí k mocnému účinku s málem a ani v ironii, ani v krutosti nepotřebuje šlapat na pedál, naopak oslovuje jemnou, posmutnělou potměšilostí.

Jan Šotkovský



Fajnšmekři intelektualismu

Letošní forma divadelního souboru Antonín(ů) Puchmajer(ů) a jejich – s nadpřirozenou lehkostí rozehrávaný – kabaret právem sklízí úspěch. V první řadě jim to opravdu výborně zpívá a nutno podotknout, že Soniu Koutovou v této úloze vidíme již podruhé (stejně výborně jako v případě Kardio Theatre). Ve druhé řadě jim to místy až fantasmagoricky pálí. Pregnantnost hereckého projevu (čti: cíleně decentní, ale promyšlené stylizace) a celá ta úspornost jsou k popukání. Jak málo stačí, hlavu a smysl pro slovo mít stačí! Slovo tu totiž hraje prim. Jsme svědky vztahových hříček, rozvinutých anekdotiček a mikrozpráviček s nikdy nerozřešeným cliffhangerem. Vrství se nejen vztahy, ale i témátka, přechytačelé pointy – a to navíc v plejádě náramných pauziček, štronz a naplněného ticha. Už dlouho jsem se tichem takhle nepobavil. Kam to ale všechno spěje?

V okamžiku vkusně naplánovaném předstupuje právě Sonia Koutová, aby nám líbezně sdělila, že z toho všeho má dojem sekty. Znamé postupy, opakování principů, a jestli to začne být příliš trapné, zapálí oponu. Nebo hůř: odejde. Další skvělá tečka. Odtud dál se ale přiznám, že už se to pro mě začíná pozvolna vyčerpávat a pozornost už nemám tak břitkou jako Puchmajeři humor. Což je koneckonců můj problém a nemění to nic na tom, že *Skližeň* je (doslova a můžete mě citovat) debilně hravá, hříčkoidní, úchylně intelektuální zábava s absurdním nábojem, plná trefného pointování a něžných gagů. To myslím vážně.

A teď sledujte: „Zdalo se mi, že čekám dítě.“ – „Zdalo se mi, že ti do úst vletěl netopýr.“ *Naplňené vtípné ticho*. „Napsal jsem pochvalnou recenzi. Uznávám inscenaci a její humor.“ – „A přitom mě tenhle typ divadla ale vůbec nebaví a normálně to vydržím jen chvíli.“ *Nenaplňené ticho*.

Lukáš Křížek

pokračování ze str. 4

žou být všechny písničky na jedno brdo. Potom přišla Kateřina s další písničkou, je to taková kompilace nás všech.

Promiňte, pokud je to příliš osobní: co bude s Puchmajerem dál po odchodu Martina Švejdy?

JŠ: Museli jsme se s tím vyrovnat, k vlastní velké lítosti jsme zrušili *Příběhy z pohřbu*, vnitřně jsme je odmítli dohrávat. *Skližeň* hrál na premiéře taky Martin, pak za sebe přivedl Petra Novotného. V mezidobí jsme nastudovali hru *Norská žena aneb En familieoperette*, která je těsně před premiérou. Celou ji napsala Kateřina a z původně plánovaného ryze ženského projektu se vinou Martinova odchodu stala celosouborovka. Co bude dál, se uvidí. Je to samozřejmě zásah, ale co se s tím dá dělat.

SK: Jako člověk zvenčí můžu říct, že tam nefunguje ta trojice, která vždycky fungovala. Je to jiný Puchmajer.

JŠ: Chybí tam jeden prvek. Museli jsme se učit spoustu věcí znovu, objevovat produkční věci, které Martin vždycky držel a byl tím neobyčejně otravný. Teď zjišťuju, jak velký problém je sehnat lidi, aby někam přišli, vše komunikovat a udržet. Ale daří se nám snad jít dál.

Kateřina Prášilová



5

pátek 9. 8. 2024

Legenda, useknuté ruce a solidní lampy

Rozhovor s režisérem Liborem Ulovcem a herci Václavem Bartůškem a Jakubem Charvátem

Jak jste se dostali k textu?

Libor: Já se zajímám o to, co se hraje ve světě i u nás, a vždycky je pro mě výzva najít nějakou pěknou hru, která se obvykle nehraje, což se v produkci SoLiTEAtru daří. Před 5–7 lety jsem narazil na hru, která se jmenovala *Strážci Tádž Mahalu*, v Americe měla velký úspěch a mně se hodně líbila. Požádal jsem Aura-Pont o agenturní text, přečetl ho a řekl, že bychom ho rádi uvedli. Odpověděli mi ale, že je jim velmi líto, ale že zahraniční agentura odmítla na přání autora udělit licenci amatérskému divadlu. V České republice povolíme premiéru pouze špičkovému profesionálnímu souboru! Bylo to asi proto, že autor se tady nehraje a měl zájem na tom, aby byl poprvé uveden profi souborem. To se ale nestalo. A tak vznikaly naše další inscenace a já se pořád na agentuře ptal na *Strážce*, dostával záporné odpovědi, až jednou, po sedmi letech, mi oznámili, že máme povolení. Hned jsme po tom skočili.

Měl jste už hotové obsazení?

Libor: S Vaškem jsem už předtím spolupracoval na inscenaci *Dostaví se Oscar Wilde*, ten to se mnou těch pět sedm let spoluprožíval, ale potřebovali jsme najít někoho, kdo nás doplní. Protože SoLiTEAter je platforma, kterou tvořím já a lidé, které přizvu ke spolupráci. V tomto případě jsme hledali člověka, který by se typově hodil a doplnil by Vaška, aby byli rozeznatelní a jejich spojení zajímavé. Až jsem potkal na FEMADu Jakuba, který kývl, a začali jsme zkoušet. Oba herci se předtím neznali, což není pro příběh, kde mají být celoživotními přáteli, ideální. Ale chemii mezi nimi se podařilo velmi dobře vyladit a jsem rád, že jsem je dal dohromady. Myslím, že podávají velmi dobré výkony. Navíc bych chtěl poděkovat libochovickým přátelům, kteří nám zabezpečují technické zázemí, která naše platforma nemá.

Jak dlouho trvala příprava?

Vašek: Byl to poměrně intenzivní půlrok. Začali jsme zkoušet někdy na konci března, až do léta jsme hodně četli, zabývali jsme se významem každé repliky, hodně jsme ladili charaktery. Samotné zkoušení v prostoru začalo někdy v září a premiéra byla na konci listopadu.

Libor: Inscenace, kde dva herci stojí, nesmějí se hýbat a nesmějí mluvit, se režiruje těžko. Takže jsme neměli moc velký prostor pro vymyšlení velkých aranžmá, ale i tak je to snad zajímavé. A samozřejmě předcházela ještě dramaturgická úprava, tak třetina textu šla pryč.

pokračování na str. 7



Rozmluvy před branami Tádž Mahalu

Herec a režisér Libor Ulovec je člověk divadelní, který se hned tak s něčím nespokojí, ale rád hledá, až najde. A platí to jak o uváděných textech, tak i o hercích, s nimiž je chce realizovat. Protože ví, že jedno podmiňuje druhé, a hledat text pro konkrétní herce a naopak je zárukou dobré dramaturgie i režie.

Před dvěma lety mě na Národní přehlídce seniorského divadla nadchla jeho inscenace *Sonáty pro lžiči* s Vlastou Pilařovou a Hanou Řehořovou precizní hereckou souhrou i individuálním vypracováním obou postav a jejich vztahů. Stejný pocit si odnáším z inscenace *Strážci Tádž Mahalu* Divadla SoLiTEAter Praha. Už samotný objev hry, kterou po vytrvalém Ulovcově úsilí získat práva pro amatéry uvedl soubor v české premiéře, stojí za ocenění. Text hry označené jako nejlepší americká hra roku 2016 přináší opět dialog dvou, tentokrát mužských protagonistů, a to dialog spočívající na slovech, méně na herecké akci.

Dva strážci císařské gardy jsou pověřeni hlídat právě dokončený Tádž Mahal. Ale nejen to. Zároveň se stanou vykonavateli obludného císařova rozkazu useknout ruce všem, kteří se na stavbě podíleli, aby už nikdo nedokázal postavit krásnější stavbu. A tak během jedné noci připraví o ruce dvacet tisíc mužů.

Když pomíneme fakt, že by to reálně nebylo možné stihnout ani za dobu daleko delší, zbývá morální téma odpovědnosti za tak hrůzný čin, jímž se trápí Bábura, přemýšlivější z obou přátel. Jeho kamarád Humájún má pro císařskou gardu šťastnější povahu, která si vše dokáže zdůvodnit rozka-

zem. Oba spolu vedou dlouhé rozmluvy, v nichž probírají nápady, které se jim líhnou v hlavě, ať už jsou to Báburovy palankiny létající ke hvězdám, anebo Humájúnova přenosná díra, kterou lze propadnout tam, kam je zapotřebí.

Jsou to dialogy jen zdánlivě realistické, plné obrazivosti a poezie, místy ale i dost prázdných slov. Nevyžadují mnoho herecké akce, text by se dal docela dobře realizovat i jako rozhlasová hra.

Jakub Charvát a Václav Bartůšek jsou dobří herečtí partneři, kteří se vzájemně vnímají a inspirují. Drží si charaktery střizlivějšího a disciplinovaného Humájúna a snivého Bábura, vyjádřené jak řečí slov, tak i těla. Citlivě interpretují text, dokážou do intonace hlasu dostat proměnu jejich vztahu i to, co je skryto za slovy. A v závěru znejistí diváky, jakže to vlastně celé dopadlo. Zabil Humájún svého kamaráda, anebo ho pustil do džungle? Odehrálo se jejich setkání u jezera plného plamenáků jen v jeho hlavě? Mám ráda hry, které dávají divákovi možnost, aby popustil uzdu své fantazii a dopověděl si pointu sám.

Inscenace pracuje s minimálním scénografickým vybavením, konec konců i ty dvě různé platformy a nad nimi zavěšená lana nejsou využity podle očekávání. Jinak stačí jen potlumená indická hudba, náladové svícení, náznak orientálních uniforem a cvrkot cikád, abychom se s akterými ocitli před branami Tádž Mahalu.

Radmila Hrdinová

6

Zabili jsme krásu

Je-li cílem platformy SoliTEater představit u nás zahraniční tituly, které jinde nejsou k vidění, pak se jim to velice dobře daří. A je třeba říci, že tato dramaturgie je mnohem vynalézavější než u mnohých profesionálních divadel. Práci indických dramatiků, byť jsou rodilí Američané, u nás asi příliš neznáme, takže ani jméno Rajiv Joseph, jenž patří k nejúspěšnějším, nám mnoho neřekne. Má na kontě více než desítku her, ale u nás se o něj divadla neperou. Dosud byla k vidění pouze jedna hra – *Kolo kolo mlýnský* v Komorní činohře roku 2018.

Strážci Tádž Mahalu měli premiéru na off-Broadwayi v Atlantic Theatre Company v roce 2015, následně byla hra nominována na několik ocenění, v roce 2016 získala cenu Obie za nejlepší novou americkou hru a inscenaci.

Na inscenování je ovšem značně obtížná, protože se tam hodně mluví, ale protagonisté se prakticky nemohou hnout z místa. Je tedy důležité, aby byl vzájemný vztah mezi nimi – který se v průběhu příběhu proměňuje – pro diváky čitelný. Více než polovina děje se navíc odehrává v přítomnosti, pouze za svitu nočních lamp, což vhodně dokresluje atmosféru, ale ztěžuje pro diváka viditelnost. S těmito pastmi se ovšem herci dobře vyrovnávají, a byť mají k dispozici jen velmi malé možnosti pohybu (stojí přece většinou na strážích), dokážou si předávat energii jak mezi sebou, tak mezi jevištěm a hledištěm. Důležitá témata přátelství, strachu, pocitů méněcennosti či vztahu k autoritám se daří

srozumitelně interpretovat. Přestože forma vyprávění nabízí hercům docela velkou výzvu, jak minimalistickými prostředky charakterizovat postavy, jejich rozdílnost i to, co mají společné. Funguje mezi nimi dobrá interakce a svou roli bezpochyby hraje i vhodné typové obsazení. V nejasném světle si snadno udržíme iluzi snědých indických vojáků (kteří jsou kontrastní nejen výškou, ale i temperamentem) a postupně odhalíme mnohé, co původně bylo skryto pod maskou vycepaného vojáka. A tak zatímco Jakub Charvát jako Humájún se stále snaží držet „figuru“, stojí napřímeně, až prkeně, působí důstojně, jeho přítel Bábúr je chvílemi jako nezbedné štěně ňafající kolem sebe, či snad jako nervní, netrpělivé dítě. Od první dlouhé scény hlídání Tádž Mahalu před představením veřejnosti, kdy se neodvážá ze strachu před císařem ani ohlédnout na velkolepou stavbu, v sobě má atmosféru napětí, chvějivé nejistoty, ale i naděje. Druhá scéna, kdy je vidíme zakrvavené po provedení šíleného úkolu zbavení rukou všech dělníků ze stavby a tušené likvidace architekta, může působit až trochu groteskně, ale právě tady zazní věta, která se stává klíčem k pochopení celého příběhu: ZABILI JSME KRÁSU! V tu chvíli vstupuje do hry poezie, respektive vědomí, jaké pocity tito obyčejní, v civilu snad až obhroublí vojáci skrývají v duši. Zoufalý nápad na zabití císaře a útěk pryč z „civilizace“ je jen důsledkem strašlivých výčitek svědomí a polorozplývavý konec příběhu unáší diváka až do království snů.

Jana Soprová

pokračování ze str. 6

Pátrali jste po tom, nakolik se to zakládá na skutečnosti?

Libor: Některá fakta jsou daná, ten Tádž Mahal se stavěl 10–16 let, skutečně to bylo zakryto, a ti, co tam pracovali, nesměli perimetr stavby opustit. Vlastní příběh se sekáním rukou už je fikce, legenda, stejně jako my máme legendu o mistru Hanušovi a vypíchnutých očích, aby nemohl sestavit další orloj. Když jsme počítali, jak dlouho by to trvalo, než by mládenci usekli čtyřicet tisíc rukou, tak by jim nestačila noc, ani týden a možná ani měsíc. Je to modelová situace, která dostává charakteru pod nějaký tlak, musí se té situaci postavit čelem.

Mezi rekvizitami mě zaujaly lampy...

Libor: To mělo taky hezký vývoj, hledali jsme dlouho. Jakub pak přinesl takové orientální, ale spíše hřbitovní. Až jsem našel v jednom krámu, kde prodávají značkové zboží za polovinu, celou řadu takových kvaziměděných věcí. Říkal jsem si, že jsou to přesně lampy, které by se mi líbily, ale ne všichni byli stejně nadšení jako já. Jsou to ovšem lampy solidní, pracovní, takže fungují dobře.

Jakub: Zkoušeli jsme i pravé svíčky, ale nakonec jsme skončili u elektrických, protože se zhášely. A navíc by byly problémy s hasičským dozorem. Takže jsme se raději vrátili k těm umělým.

Jana Soprová



Check-in / check-out

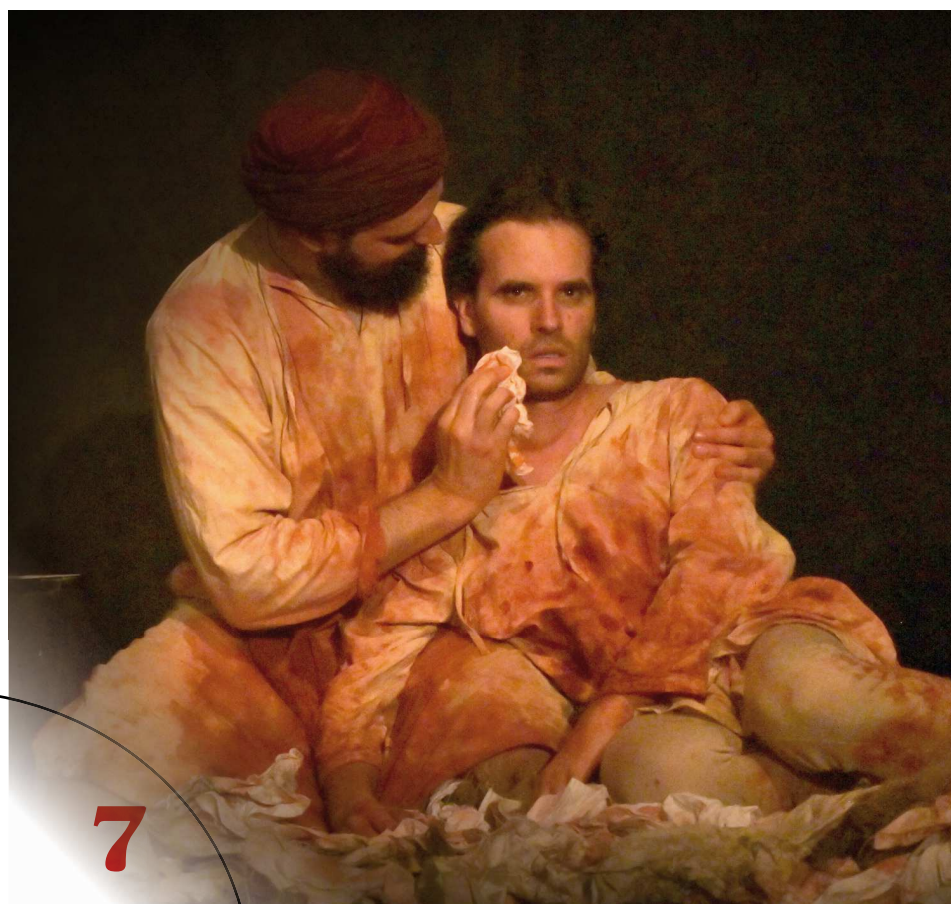
Požádali jsme diváky, aby nám před představením a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsal své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

Libor, Praha
zmokle – suše

Helena, Vyškov
orient – dezorient

Vít, Liberec
chci do Tritonu – chci do harému

Mirka, Praha
natěšená – jak to dopadlo?



7

pátek 9. 8. 2024

Je to pro nás takové vyklouznutí z denní rutiny

Rozhovor s Terezou Kortanovou
a Jakubem Jílkem

Docela drsný zážitek... jak dlouho po představení odstraňujete následky?

Tereza: Záleží na tom, jak máme velký uklízeč tým. Tady moc velký tým nemáme, takže asi tři čtvrtě hodiny.

Jakub: Se sprchou. A košile musí do sava.

Jak jsem se dočetla, je to experiment mladé části souboru. To znamená, že jste si to vymysleli vy – společně?

Tereza: Je to autorské představení.

Jakub: Byl to nápad Terky.

Jakým způsobem jste to připravovali?

Tereza: My hrajeme klasické pohádky každých čtrnáct dní od října do března. A Kuba dal návrh, jestli bychom neudělali nějakou drobničku. Tak vznikl prvotní nápad.

Jakub: Udělat něco, co se nám do sezóny nehodí, abychom měli něco navíc, něco svého.

Kolikrát jste hráli? A jaké byly ohlasy?

Tereza: Teď hrajeme podesáté. Někteřím lidem je špatně, někteří se u toho řežou smíchy, berou to s odstupem. Každý to vidí jinak. Kamarádka brečela dva dny. Asi záleží i na osobní zkušenosti.

Je to vlastně velice specifický typ loutkového divadla, kde využíváte jako loutky kuchyňské náčiní a potraviny jako loutky. Už jste někdy předtím pracovali s tímto typem materiálu?

Tereza: Já jsem párkrát hrála s Přespolníma klukama a ti taky používají spíš objekty a materiály než loutky. Takže jsem k tomu přičichla.

Jakub: Mě zas k tomu dovedl seminář na loňské Chrudimi s Jakubem Maksymovem.

Jak se na to dívám, použili jste doslova „co dům dal“.

Tereza: Přesně tak, kromě mačkadla na brambory, takovou věc já doma nemám.

Proč jste zvolila tohle téma? Určitě se někdo bude ptát, zda máte nějakou vlastní zkušenost, cítíte nějakým problémem vyloučenosti z kolektivu, nebo je to čirá fantazie?

Tereza: Náš prvotní nápad byl *Otesánek*, to spojení s jídlem. Jinak já pracuju ve školce a tam vždycky slýchám, jak se matky baví s dětmi. Myslím, že některé věci, které jim řeknou, mohou mít efekt do budoucnosti. Myslím, že každý z nás se setkal

pokračování na str. 9



Úctyhodný experiment...?

Podobně jako nás Otýlie nechala nahlédnout do svého tragického života, nechám já vás nahlédnout do své skromné úvahy. Scéně dominují zavěšené igelity s velkým nápisem „NE“, který značí budoucí názor, problém, zákaz(y), vymezení se. Dvacetiminutová stopáž slibuje, že se na věc půjde zostra a zkratkou. Hlavní a jediná hrdinka inscenace *Stráviš to, Otýlie?* říká, že před smrtí se nám vyjeví celý život. A tak v jednotlivých etudách vypráví klíčové momenty od svého početí až po... no, zkrátka několikanásobnou vraždu. Kolečkové křeslo, z něhož Otýlie celou dobu promlouvá, se stává křeslem elektrickým. Je odsouzena na smrt.

Struktura narativu je vždy totožná. Daná fáze života = konkrétní zkratkozážitek. Narodí se Otýlie (rekvizitně bonbón), a ještě než se poprvé usměje, je matkou velice netaktně osočována. A je to. Právě zde se také rodí celoživotně vzkvétající trauma a následný bodyshaming. Jak už tušíme, tahle frustrace povede k absolutní (sebe)destrukci. Sníme bonbón. Kamarádi (medvídci Brumíci) nepřijdou na oslavu narozenin – sníme je. A tak dále. Vidíme několikero jídlovitých výjevů, v nichž *každý* na Otýlii ukazuje prstem a nenávidí ji. Nevidím(e) jiné než záporné emoce. A přitom jí rodiče před (svou) smrtí říkají, že jí mají rádi. Lžou? Nevím(e). Po celou dobu jsme jen sbírali nešťastné vzpomínky a posměšky na Otýliin účet. Tomu se věnuje celá stopáž. Nekonečné frustraci. A víc nám o sobě ani o svém okolí hrdinka neprozradí.

Kam tím mířím? Nedostává se mi odpovědi, proč se s tím hrdinka nepokusila něco udělat. Od počátku je automatizovaně za špatnou a stigmatizovanou, protože tak rozhodli Oni. Bez možnosti

řešení. Nehledá ho, nemá dokonce ani žádný explicitní statement. Je to zkratka, kam až tohle zakořeněné zlo může vést. Rozumím, ale jeví se to příliš bezvýchodně. Přitom by klidně stačilo, kdyby zaznělo *at jdou všichni do prdele a že já jsem takhle spokojená*. Třeba. A pak zabít rodiče, klidně. Jejich vražda je totiž tím názorem. Ale znovu se ptám, opravdu byl celičkej svět zlej? Pokud vše vede na elektrické křeslo a tam život končí, jsem zpátky u přehlídky neštěstí. Může za to okolí. My? Mám se cítit špatně? Co je mi fakticky sdělováno? Smrtící frustrace, já vím. Ale přijde mi to jako mrzení, když už se to inscenátoři rozhodli do mě takhle pálit. Tématem i prostředky v „coolness“ a „foodness“ kabátku. Chtěl bych trochu prostoru a ne konstatování, že zlo plodí zlo a na to pozor. Možná by ten námět zasloužil víc prostoru a bylo by. Proto malé ale...

Pokud to měl být experiment, který souboru (dvěma protagonistům, ačkoliv jde primárně o one-woman show) dává prostor objevit „nové“ jevištní prostředky, s nimiž ještě nepracovali, vyzkoušet si něco jiného a vyjádřit se k tématu obezity a bodyshamingu – pak se to povedlo. Výkon Terezy Kortanové je ambiciózní a úctyhodný za to, jakým způsobem se s věcmi nemazlává a komfortní zónu vyhazuje rovnou do koše ke zbytkům jídla. Inscenace sice ne úplně citlivě, ale o to razantněji otevírá téma toho, co vše nám může už od útlého věku ubližovat. A tam se řadí hodně věcí, o kterých bychom měli nejen mluvit, ale i hrát.

Lukáš Křížek

8

94. Jiráskův Hronov

Zrození Otesánka aneb Gastropoetika

Představení *Stráviš to, Otýlie?* jako by začalo již na náměstí před Jiráskovým divadlem. Po cestě na stadion mě lidé se záhadným výrazem ve tváři varují před místy v první řadě, což na místě opakuje i uvaděčky. Scéna je pokryta igelitem. Na druhé repríze je nás asi sedm a všichni sedí pro jistotu úplně vzadu, a tak si nakonec sedám blíž, aby měli pro koho hrát.

Hlavní herečka v roli Otýlie sedí u stolu a před očima se jí odehrává její životní příběh – jak se to tak pár okamžiků před smrtí stává. Sérii situací ilustruje hrou s loutkami, které si postupně vyrábí z objektů nějak spojených s potravinami. Sekunduje jí kolega, který mezi jednotlivými výstupy donáší nové rekvizity a sklízí ty staré (nebo alespoň jejich zbytky). Klíčové momenty ze života Otýlie se týkají zážitků, které jí ublížily a přetvořily ji v osobu, jakou vidíme dnes. I proto se s nimi vyrovnává tak, že pokaždé většinu své „dočasné scénografie“ rozmačká, rozseká či rozsápe a následně i nacpe do chřtánu. Otýliina identita je postavena na tloušťce, přejídání, agresi a šikaně. Výběr písní znějících z malého přenosného reproduktoru, který obsahuje úryvky skladeb Leoše Mareše, Dády Patrasové a dalších, posiluje iluzi toho typu dětství nultých let, v němž člověk není vítaný. Role objektů přeskakuje mezi postavou a předmětem nenávisti, který pak herečka v emocionálním výbuchu ničí. Zároveň zůstává otevřeno, jestli se násilí aplikované na loutky děje pouze v její hlavě, nebo jestli jej opravdu vykonává. Manipulace s objekty je spíše hrubým náčrtem než oživením – něco mezi pokusem o ilustraci narativu a symbolickým náznakem. Symbolická likvidace předmětů, které zastupovaly postavy v jednotlivých situacích, by ale nejspíš fungovala lépe, kdyby práce s loutkou byla propracovanější.

Dramaturgie jídla, které v inscenaci vystupuje, působí nedotaženě. Po sladkostech ze začátku příběhu (bonbony, brumíci a buchta) následuje syrová řepa, syrové těsto, sojová omáčka a šlehačka – věci

poměrně nejdle, které postupně přestávají zastupovat postavy, ale jsou spíše výtvarnými elementy (listové těsto je zkrášlovací maskou na obličej, sojová omáčka lakem na nehty, šlehačka deodorantem). Přechod od sladkostí k ingrediencím může být přechod od dítěte k dospělému, který může metaforicky znázorňovat zvětšující se žravost hlavní herečky – stejně jako se postupně zvyšuje její hrubost a divokost a ona se stává jakýmsi Otesánkem s divokým leskem v očích, který je schopný sežrat všechno na co přijde. Proč je ale první láska znázorněná řepou? Aby její rozmačkání v krájeadle evokovalo krev? Bohužel se mi nedaří nalézt hlubší souvislost. Samotný výtvarný efekt nestačí k tomu, aby výběr nepůsobil jako vnějškový. Často se zdá, že se roztírají potraviny jen, aby se roztíralo. Listové těsto i sojová omáčka sice vytváří vizuálně zajímavé momenty, ale jako by postrádaly důvod. Navíc je herečka nekonzumuje – a pokud se od principu „každé trauma, co tu hraju, stejně sežeru“ ustupuje jen proto, aby se mohla víc zaneřadit scéna, výsledek paradoxně není tak působivý. Stejně tak houbička na nádobí použitá k úklidu stolu působí od začátku nepatřičně, takže ruší překvapivý moment trestu smrti.

Představení působí spíše jako trénink práce s určitými prostředky (ne vždy opodstatněnými) než jako hotové dílo s jasně artikulovanou výpovědí. Na závěr musím zdůraznit, že se mi představení velmi líbilo, bavilo mě, ačkoli to tak možná nevypadá, mé všetečné poznámky jsou spíše dobře míněnými radami (čert ví, jestli stejně dobrými jako dobře míněnými). Takže díky za navázání na gastropoetickou linku, pokud na to budou mít tvůrci náladu, potkejme se v Tritonu!

Johana Jurášová

(A třeba poznamenat, že k jistému potěšení všech se na této produkci ukázalo, jak šťastným rozhodnutím bylo dozatím blackbox na zimním stadionu, což považuji za velký přínos od festivalu pro divadelnictvo i jeho publikum.)

pokračování ze str. 8

s nějakou větou, která mu někdy ublížila. Takže inspirace je sebraná porůznu, něco je vlastní zkušenost, něco věci, které člověk zaslechne kolem sebe...

Jak jste říkala, někdo to bere jako legráčku, někdo to prožívá. Má to částečně psychotherapeutický rámeček, takže se někdo může s těmi pocity ztožnit. Je to příběh outsidera, na kterého padá jedna rána za druhou a nemá ze života žádnou radost.

Tereza: Přesně tak, tyhle momenty jsme chtěli vy-zdvihnout.

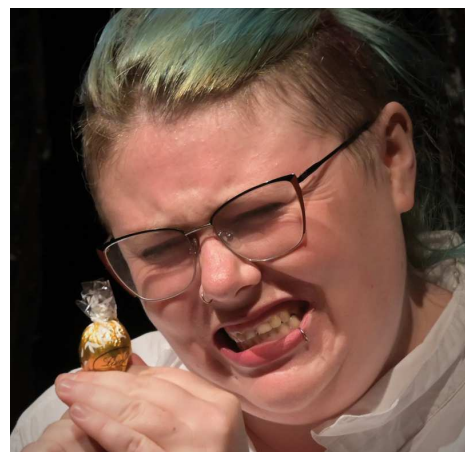
Takže ten závěr je pro ni určité osvobození?

Tereza: V podstatě ano. Ale my jsme rádi, když si to každý divák vysvětlí podle svého, jak mu to sedí. Takže klidně to může být tak, jak říkáte, nebo úplně jinak.

Připravujete nějaký další experiment?

Jakub: V plánu na příští rok to určitě máme, chceme pokračovat, protože nás to baví a je to pro nás takové vyklouznutí z denní rutiny klasických loutkových pohádek.

Jana Soproová



Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před představením a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsal své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

Bořivoj, Písek
najedený – hlad

Barbora, Přelouč
zhořšíkovaná a zvincentkovaná – hratelnej mišmaš

Adam, Hradiště
nervózní – nepořádek

Oksana, Praha
očekávání – vůně červené řepy



9

pátek 9. 8. 2024



Řecké mýty v osmdesáti minutách

O inspirativnosti představení profesionálních divadelníků zařazovaných na Jiráskův Hronov jsem v minulosti několikrát vznesla pochybovačný hlas. Ne vždy mi prostě přišlo, že je čím se inspirovat. O inspirativnosti *Antigony* královéhradeckého Divadla DRAK ovšem pochybnosti nemám. Tomáš Jarkovský s Jakubem Vašíčkem převyprávěli Sofoklovy tragédie v razantním současném balení, do něhož jako prémii přiložili projížďku celou Thébskou trilogií s rychlokvízem na téma řecké mýty – Oidipovský komplex, Elektřin komplex, Psýché, Éros, Delfská věštírna... A co ještě znáte z Řecka? Maratón, Decathlon? I ten Xanax zní koneckonců řecky, rozhodně líp než benzodiazepin.

Proměnit stěžejní postavy v thébskou zlatou mládež ujíždějící na Xanaxu, Cháróna v osamělého taxikáře toužícího po pokecu se svými klienty a celý příběh Oidipa odvyprávět ve zběsilém tempu

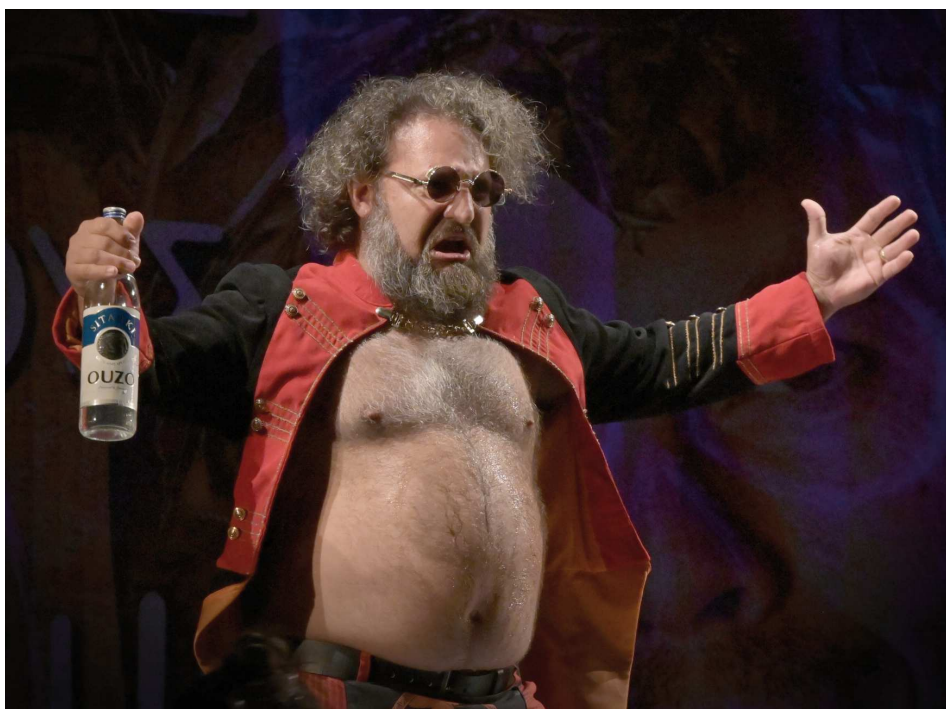
skrze párty destruující množství zeleniny (sfinga s trčícími pórky místo ocasu je bomba!) dokáže jen DRAK. Stejně tak z hromádky písku vytvořit řecký reliéf, pohřební hranici i Isménin narozeninový dort.

Ale nejde jen o inspiraci inscenačním tvarem, i když ten v případě DRAKu nikdy nelze od obsahu oddělit. *Antigona* zahraná volně na půdorysu Sofoklovy tragédie přináší řadu velice aktuálních témat, jež se dají v nejhrubší generalizaci shrnout do generačního vymezení děti versus rodiče. A vejde se pod to nejen Antigona nesoucí v sobě hořké stigma Oidipovy dcery či Haimón podléhající drezúře svého siláckého otce Kreonta, ale i sám Oidipus s příběhem o záměně rodičů, zavraždění otce a sňatkem s matkou, jímž se jeho rodinné vztahy stanou značně nepřehlednými. No, přece ten švagr, bratranec nebo co to vlastně je, jak štítí-

vě glosuje Kreon. A mezi tím se ztraceně po scéně potloukají Oidipovi potomci, kteří se vzájemně vraždí, sebepoškozují a opouštějí, až zbude ta nejméně nápadná z nich, která si osaměle rozsvěcuje svíčky na svém narozeninovém dortu.

Jistě, příběh a obraz Antigony jako rebelky proti Kreontově nesmyslnému zákazu pohřbit bratra se v téhle inscenaci dost vytrácí. Přišlo mi to chvíli líto, ale zase je tu tolik rozehraných motivů, že nakonec tuto linii, u Sofokla naprosto zásadní, oželím ve prospěch ostatních. A když už jsem tuhle glosu zaměřila na snahu pojmenovat, čím je hradecká *Antigona* inspirativní, nelze opomenout hudbu Daniela Čámského, nádherně vyrůstající z řeckých kořenů, interpretovanou naprosto skvělou kapelou i souborem.

Radmila Hrdinová



Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsali své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

- Kristýna, Česká Lípa**
natěšená – párek v rohlíku
- Saša, Třebíč**
pohodlně – znakovitě
- Lubica, Olomouc**
antigoně – antiformálně
- Jan, Všudezdejší**
očekávání – ukájen
- Vojta, Hronov**
forma – spokojen
- Kuba, Hronov**
podmíněná nervozita
– překvapen

10

94. Jiráskův Hronov

O kritice s Evou Kyselovou

Eva Kyselová, slovenská divadelní vědkyně a pedagožka DAMU, přijela na JH jako doprovod svého manžela, právníka Viktora Košuta, který tu vedl seminář, a zúčastnila se včerejší diskuse na PC jako host. Pro ni samotnou byl festival amatérského divadla nůvum, kromě krátké zkušenosti z dramataku ve vesnici u Nitry, přiznala, že s amatérským divadlem zkušenost nemá, i když mnohé – na JH známé – osobnosti výrazně ovlivnily její životní cestu. Na Erasmus do Prahy, na který přijela z bratislavské VŠMU, ji nasměrovala kamarádka a spolužačka Mirka Kičiňová, dnes šéfkyně činohry SND, na DAMU byl jejím průvodcem po studiu a pražských divadlech Ivo Kristián Kubák, a důležitou osobností pro ni byl zejména profesor Čísař, milovník slovenského divadla, který jí byl rádcem ve vědeckém bádání týkajícím se kontaktů mezi českým a slovenským divadlem. Nakonec Eva na DAMU zůstala a od roku 2013 ji znají jako pedagožku dějin divadla nejen studenti Katedry teorie a kritiky, ale prakticky všech oborů na DAMU a HAMU. Zajímavá jsou její slova o divadelní kritice:

„Myslím, že kritika nejen kultivuje divadlo, ale i společnost, když to vztáhneme na obecnější rámec kritického nebo analytického přemýšlení nad věcmi. Upřímně si myslím, že kritika má zásadní funkci, jejíž význam člověk dohlédne až o mnoho let později, protože v dobrém slova smyslu to divadlo konzervuje. Protože divadlo je pomíjivé, ale díky tomu, že se píše recenze, se může uchovat nějaká paměť divadla a ti, kdo to nestihli vidět, si tímto způsobem mohou zpřítomnit představení, které se už dávno nehraje. Jsem tedy ráda, že plno našich studentů publikuje, píše kritiky a mnozí jsou už relativně dobře zavedená jména. Nicméně za divadelní kritikou bych nehledala nějakou velkou společenskou odpovědnost, protože do divadla chodí 2% populace a odborně zaměřených lidí je pouhý zlomek z 2%. Ale jsem přesvědčena, že kritika přežije, dokud bude žít divadlo. Možná přežije v jiné formě, možná bude sledovat jiné aspekty. Tak jako se vyvíjí divadlo, vyvíjí se logicky i kritika.“

Jana Soprová



Nad Tatrou sa blýska

Je štvrtok večer.

Ministerka kultúry SR odvolala riaditeľa Slovenského národného divadla.

Ministerka kultúry SR odvolala riaditeľku Slovenskej národnej galérie.

Ministerstvo kultúry SR odobralo kaštieľ spisovateľov v Budmericiach zo správy obce.

Boli obvinení vyšetrovatelia a prokurátori, ktorí riešili trestné činy predstaviteľov súčasných vládnych strán.

Policajtov, ktorí sa zastali vyšetrovateľov, preradili na nižšie oddelenia.

Prokurátorovi, dozorujúcemu známou kauzu Očistec, odobrali funkciu.

Bola zrušená Národná kriminálna agentúra.

Bol odvolaný riaditeľ Environmentálnej polície.

Minister spravodlivosti SR pozastavil výkon trestu bývalému špeciálnemu prokurátorovi.

Minister zahraničných vecí SR de facto zrušil absolútnu väčšinu projektov slovenských humanitárnych organizácií vo svete.

Je štvrtok večer a vyššie napísané zvládla vláda SR za necelé štyri dni.

V priebehu pár týždňov sme stratili Dom umenia pre deti, Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond, verejnoprávnu televíziu a rozhlas, Slovenskú národnú galériu, Slovenské národné divadlo.

Nielen kultúre na Slovensku sa blýska na horšie časy.

Je štvrtok večer a my prosíme.

...aby ste pri nás stáli.

...aby ste sa zaujímali.

...aby ste bdeli.

Nad Tatrou sa blýska a my prosíme o podporu ochrany práva, slobody a demokracie.

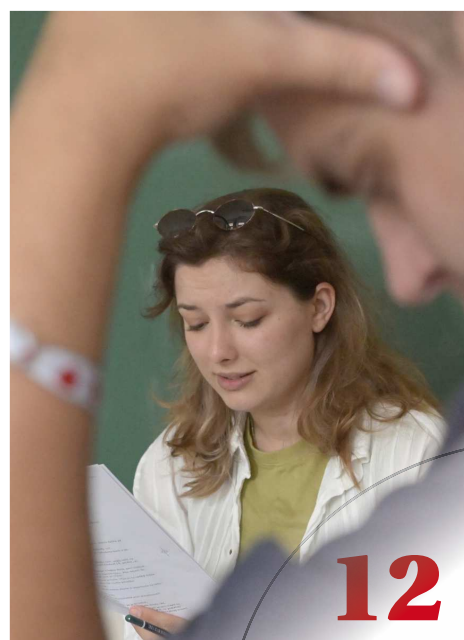
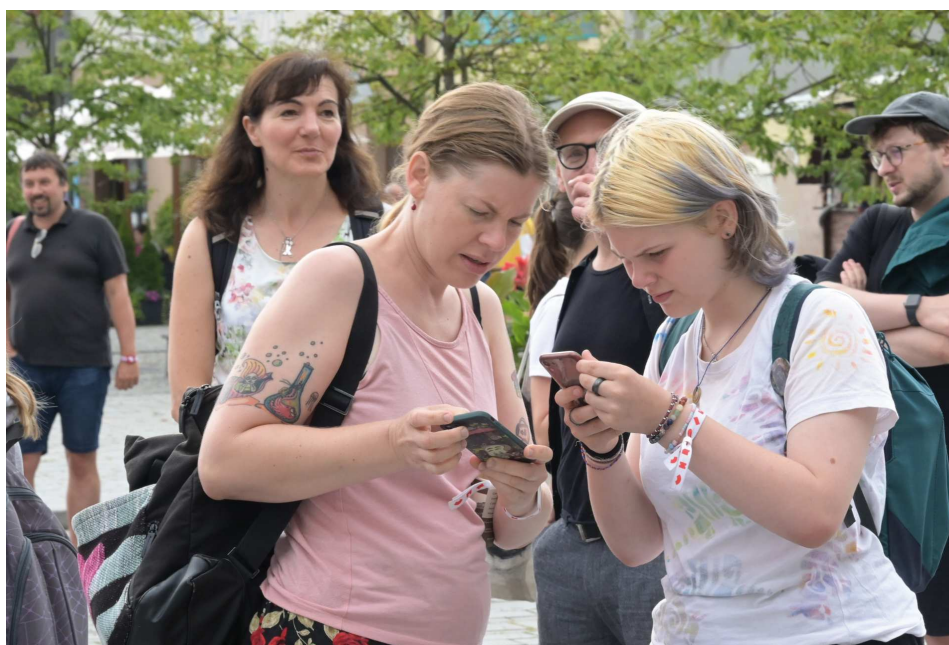
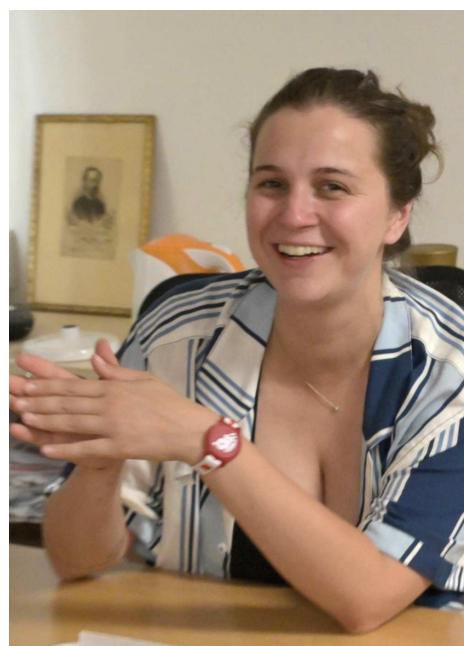
Pravda a láska zvíťazí nad ľžou a nenávisťou... ale každý človek musí bojovať proti tomu zlu, na ktoré stačí.

Zuzana Janičková, DS Lunetrálo

11

pátek 9. 8. 2024

Fotostrana Ivo Mičkala



Fotostrana Báry Gréeové



pátek 9. 8. 2024

Win-vin

Milí sousoskové, sehr geehrte Flaschenfreunde, vítejte na dalším ponoru do vinného Hronova. Trochu se bojíme, že po našich neohrožených vinných eskapádách má náš anděl strážný slušnou kocovinu a mohl by dezertovat. Šli jsme mu tedy naproti a dezertovali jsme přímo v kavárně Pod křídly anděla. Jako bych slyšel otázku: „Vy pijete víno i k dortu?“ Jo. Po některých činohrách budete rádi, že nepijem k fridexu chloroform.

Prosecco, 2 dcl za 75 Kč

Pálava, 2 dcl za 60 Kč

Barva a konzistence: U pálava jsme zvyklí na výraznou zlatou barvu, tato se zhmotila spíš na lipový květ. Prosecco nepřekvapilo šedožlutou. Bublinky větší a hrubší, neřetízují, evidentně bylo vyrobeno metodou Charmat, tedy kvašeno v tancích.

Vůně: Prosecco nám rozněžnilo nosíky lehkou vůní burských oříšků, ke které musíte svůj nosánek trochu natáhnout, a pálava nás obratem koplá do rypáku okovanou botou z... hrome to znám... to je přece iron! Nemáte doma ikonické víno? Nevadí, nemáš K, dej tam R. Fantaskní je, že než dokrvácíte, je tahle brutalita pryč a ze sklenice se nevinně culí zelená jablka, vanilka a dokonce snad brioškové tóny. Ale jakmile ztratíte ostražitost a necháte ho delší chvíli stát, flákně vám ještě jednu a v hlavě vám spustí cimbál. Eště sem sa neoženil, už ma víno bije.

Chuť: Pálava je na chuť překvapivě líbivá, polosuchostí zakulacená, hladká. Jablka v buketu už k mytí oken nevyzývají, po agresivitě ani stopy. Prosecco má ve své kategorii sladší projev, tipujeme „dry“, maximálně „extra dry“. Na první napití je překvapivě elegantní. Prolnutí zbytkového cukru s kyselinkami a ovocitostí není nijak strukturované, půjde zřejmě o základní prosecco z rovin oblasti Treviso. Pije se dobře, s oteplením se unavují bublinky a cukr nabývá na sebejistotu... na aroganci. Tento efekt by nastoupil později, kdyby obsluha nenalila víno z lahve do odměrky a teprve poté nepřezbrndla do sklenice. Při tom pohledu by každý Ital bídne zhybnul v nekontrolovatelných záchvatech křečí a gest. Jestli k andělům půjdete, zahrajte si na Bonda: „Jedno prosecco. Netřepat, nemíchat!“

Verdikt: Pálava – 67 ze 100, kříženec koaly s elektrickým úhořem, s opatrností překvapivě dost pitné. Prosecco – 79 ze 100. Pro zatvrzelé bohemkáře (nemyslíme Klokany z Vršovic) volba víc než dobrá, dokud je studené, je vysloveně elegantní.

Jan Duchek

Autostyl
TRUTNOV

Eva Suková: Zahálka je opiát!

Letos bude možné navštívit koncert folkové zpěvačky v růžovém Blondýny. Jejího civilního alter ega jsme se optali na několik podstatných informací.

Ahoj Evičko. Chtěl bych se tě zeptat, co bude na tvém dnešním koncertu jiného, než bylo na tvém loňském. Mohu?

Ano, můžeš. Budou tam jiné písničky a zřejmě bude letošní koncert více intimní. Předpokládám, že za mými zády nebudou žádní chlapci dělat pantomimické kreace. Samozřejmě že mně to bude chybět, ale asi to tak opravdu bude.

Můžeš pro naše čtenáře zrecitovat nějaký text, který bude mít hronovskou premiéru?

Dobře.

Žbluňk (refrén)

*Stůj jako solnej sloup,
dej bacha na škraloup,
když nalévá se truňk,
náhle je slyšet: „žbluňk“.*

Je jiné hrát na Hronově než v jiných destinacích?

Je to jiné. Super je to v tom, že jsou zde lidé, kteří vnímají slova. Mám totiž svoje vystoupení postavené na slovech. Kdyby posluchači vnímali jen hudbu, měli by velmi ochuzený zážitek. Moje hudba není tak výrazná jako texty. Řekla bych, že je

průměrná. Když však posluchači vnímají i slova, tak se naladíme podobně a oni i já odcházíme pobavení.

To se může stát, že někdo nevnímá slova tvých písniček?

Musím si získat pozornost lidí. Třeba nedávno jsem hrála v Dobrušce a tam to bylo tak, že přichází seděli u stolů a povídali si. Na konci sice zatleskali, ale trvalo zhruba dvě písničky, než zjistili, že u mě musí poslouchat i text.

Nemáš nějaký verš pro našeho šéfredaktora?

„Zahálka je opiát!“ To ovšem není můj verš, to mají bratři Ebeni v jedné písničce. Jednou jsem to vašemu šéfredaktorovi nechala udělat na tričko. Přijde mi to jako dobré heslo pro Michala!

Řekni mi, jak můžeš stihnout objet všechny ty koncerty, co odehraješ.

Zachraňuje mě můj vzorný manžel. Například předevčírem mě vzal tři hodiny do Telče a tři hodiny zase zpátky. Nemohl předtím dlouho nic konzumovat v různých Hororech a Tritonech, vlastně se obětoval a jel se mnou.

Ještě zopakuj případným návštěvníkům koncertu kdy a kde tě uvidí a uslyší...

Dnes, v pátek, ve 21:30 na malém pódiu v parku Aloise Jiráska.

Honza Šoácha

Párky v rohlíku možná zas tak nesmrdí

Hronov (německy Hronow) je město v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji, ležící nedaleko hranice s Polskem. Žije zde přibližně 6 100 obyvatel. Má status obce s pověřeným obecním úřadem. Hronov je známý jako rodiště spisovatele Aloise Jiráska. (cs.m.wikipedia.org) 6 100 obyvatel. V průběhu prvního srpnového týdne zvýšeno o 240 seminaristů a bůhvíkolik dalších účastníků Jiráskova Hronova, náplava z celé republiky, zrození zla.

Představení a především jejich tvůrci udělají z Hronova pěkný teátr, z osamělých kaváren se stanou turistické atrakce, park pokryje vrstva kelímků od piva a čerstvě zletilých v podnapilém stavu, náměstím se line smrad smažených nudlí a párků v rohlíku, perfektní den si představuju jinak.

Je tu moc lidí, moc věcí, moc vjemů, moc spacáků a karimatek, moc křiku a zpěvu a trsátek, které z kytar dolují známé melodie. Slavíci z Madridu v otevřeném konfliktu s hudebním off programem v parku, AC DC a Queeni v českém podání, Mercury se obrací v hrobě a merkur je od neděle v retrográdě, a to, žerty stranou, už opravdu není prdel. Nastává vzpoura (a nejen vařeček), Hronováci balí ženy a děti do kufrů a odjíždějí směr kamko-

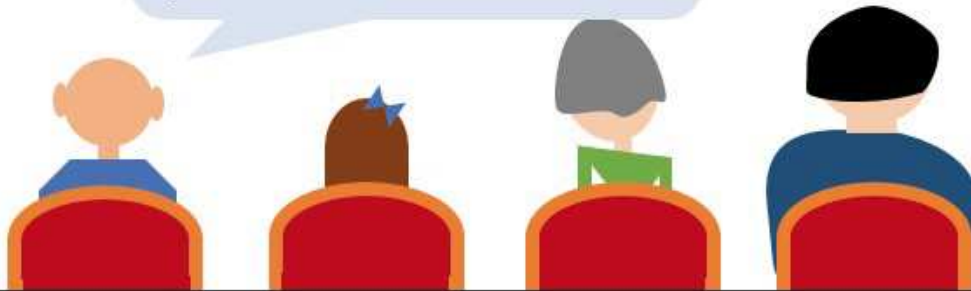
li, protože, navzdory Jiráskově přesvědčení, tohle rozhodně není U nás. Tohle rozhodně není Hronov (německy Hronow) s 6 100 obyvateli. Tohle je pannotikum, cirkus, to se na mě nemůžete zlobit, tenhle kabaret duševní by vydržel snad jen blázen. Marně vyhlížím den, kdy se z Hronova stane znovu no land s jednou samoškou, protože tohle už Otýlie rozhodně nestráví. Tohle už nebudu trpět!!! Jenže v neděli si uvědomím, že v Tritonu je nějaké divné ticho, že párky možná zas tak nesmrdí a že Highway to Hell v disko podání je vlastně docela inovativní počín. V neděli, když nad Hronovem zapadne slunce a přecházím Metuji, která na jednu svítí spíš smutně než slavnostně, v neděli si uvědomím, že mi těch 240 (a bůhvíkolik ještě) malých kurvíků bude chybět.

Julie Poláková

14

94. Jiráskův Hronov

Inscenace zřejmě vyvolala, co jste chtěli v divákovi vyvolat, ale jednou pro vždy „katarze“ je jen jedno slovo!



STÍNOVÝ CLUB #07

Humans of Hronov



Co je pro tebe Hronov?

Že hrajeme divadlo. Jsem na divadlech a v semináři s Lejšou a Terkou. Hrajeme třeba čaroděje. Že každé má míček a čarodějové je hlídají a my je musíme potichu krást.

Co je ti na Hronově záhadou?

Je záhada, že každé den hledáme obálku, a to, co je tam napsané, musíme vložit do toho našeho příběhu. My jsme třeba měli nejdřív zrada, potom přátelství a potom kde.

Co bys byla, kdybys byla seminář?

Nevim! Šla bych znova na Malí tvůrce.

Klára Žumpácká, Chýně (podruhé)

Co děláš v normálním životě?

Tak to nevím! Chodím do školy.

Co nemáš ráda v divadle?

Klára: Nic!

Táta Jakub: Ani horory?

Klára: Ani horory. Ani Meč moci nejmocnější.

Přišlo do redakce

Proč se někteří smějí a tleskají a jiní odcházejí? Stereotypy nebo předsudky vzniknou snadno, ale těžko se bourají. Nejen ty o ženách a mužích. A když jsou na veřejnosti, natož v divadle (asi nevědomě?) potvrzovány neplatnými (pokud kdy platily?) výzkumy a teoriemi bez reflexe reality, tak to je za mne problém a velká škoda. Škoda, i když se směje plný sál a smích je prostě úžasný nástroj komunikace nejen v divadle. Problém, který může být, když to přeženu, velký jako všechny ty demagogické hoaxy a konspirační teorie, které také vznikají rychle a snadno, ale zbavit se jich je tak těžké. A škoda nevyužít takový potenciál souboru i to, že divadlo má tu zázračnou moc měnit svět, bořit stereotypy, propojovat generace, nebo by se o to mělo aspoň pokusit.

Dana Radová

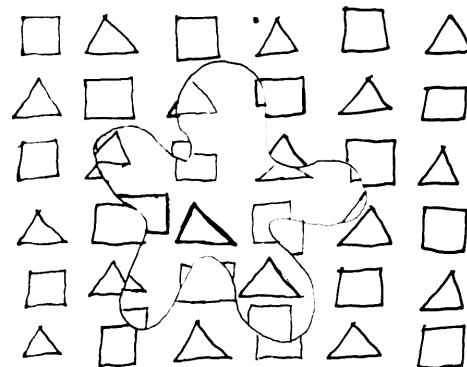


Host do PC

Zítřejším (sobotním) hostem do PC bude dramaturg, dramatik a pedagog **Jan Šotkovský**.

Společně s Ludkem Horkým, Ivo Kristiánem Kubákem, Jitkou Šotkovskou a Alenou Zemančíkovou se na viděnou těší od 14 hodin v malém sále Jiráskova divadla.

Nemístní Zine



KDYŽ NA TEBE
PO PŘEDSTAVENÍ
ČEKÁ ZPRAVODAJEC
(MAMĚT TERKA)

Uvažujme déle a více: díl VII.

Déle a více, tentokrát o prostoru. Den sedmý.

15

pátek 9. 8. 2024

7. Jak je členěn hrací prostor? Pokus se pojmenovat vztah mezi tím, co se nachází na scéně, a tím, co je mimo ni.

PROGRAM

Pátek 9. 8. 2024

HLAVNÍ PROGRAM

14:00 (B, D)

Malý sál Jiráskova divadla 120'
PC – Problémový klub

16:00 (A) a 20:15 (B)

Jiráskovo divadlo 60'
Broukocovo Kamdivadlo, Česká Kamenice
Nenávidím tě, Bukowski!

14:15 (A) a 16:30 (B) a 19:15

Zimní stadion 75'
BLOK Dětská scéna
Max, Dramatická školička, Svitavy
Žaba
Frgál na nitkách, Brno
Křest svatého Vladimíra
Divadlo Vydýcháno, ZUŠ Liberec
Bublina v bažině

14:00 a 17:30 (C) a 21:45 (D)

Sál Josefa Čapka 80'
Divadlo RADAR, Praha
Belgická rybka

14:30 a 18:15 (D) a 20:00 (C)

Sokolovna 60'
Reservé Most
Deset malých kurvíků

22:00

Malý sál Jiráskova divadla 120'
KDR – Klub divadelních rváčů

DOPROVODNÝ PROGRAM

12:45–14:00

náměstí Čs. armády
Festivalové minuty a vítání divadelních souborů

15:00–15:45

park A. Jiráska – velká stage
Bratři v tricku
Hra o trůn

15:00 a 18:00

Stará papírna – Čapkův Mlýn
Cesta Anglií s Karlem Čapkem
Hudebně-literární pořad

16:00–16:45

park A. Jiráska – malá stage
Divadlo Milana Štastného
Hudební vystoupení

17:15–18:15

park A. Jiráska – velká stage
Králová
Koncert – autorská hudba

18:15–19:25

park A. Jiráska – malá stage
Imjoy & Shakespearek
Imjoy

20:00–21:00

park A. Jiráska – velká stage
Asfalto
Koncert – hardcore

21:30–22:30

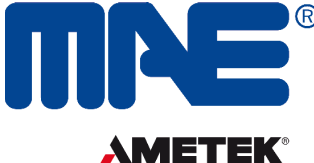
park A. Jiráska – malá stage
Blondýna
Koncert – folk

23:00–00:00

park A. Jiráska – velká stage
Heebie Jeebies
Koncert – punk-ska park

 Hradec Králové

 Česká televize

 MNE[®]
AMETEK[®]

GAMECHANGER ZÁVĚREČNÉ SETKÁNÍ SEMINÁŘŮ A PŘEDVÁDĚČKY

Vybavíte si divadelní zážitek, po kterém jste změnili své chování v osobním životě?

Když jsme zkoušeli inscenaci *Archio jazyků* a já znovu a znovu poslouchala (a prožívala) ty dialogy a monology, tak mě to utvrdilo v tom, že ve vztahu je potřeba víc komunikovat. Že musíme udržovat náš jazyk, jinak hrozí, že zůstaneme jeho jediným a posledním mluvčím a náš jazyk zahyne. A to je vždycky smutný. Někdy je to těžký. Ale na Georgův monolog z té inscenace si často vzpomenu. Když jsme *Archio* hráli, chodilo za námi hodně lidí s tím, že se v tom poznali a že je to zásahlo.

Zuzana Petřů

10:00 – Sál Josefa Čapka – společné setkání seminářů

- předváděčka semináře I – Improvizace
- nahlédnutí do seminářů HaR, D a HT

10:30 – Sportovní hala ZŠ Palackého

- předváděčka POP

10:30 a 12:45 – Schody Jiráskova divadla

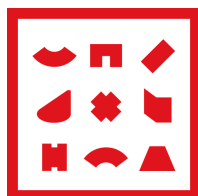
- Festivalové minuty se seminářem ČRO

11:00–12:00 – Myšárna
- výstava prací semináře S

11:00–12:00 – ZŠ Palackého

- předváděčky semináře O, kapacita omezena, průběžné opakování zaručeno
- ... a možná přijde i DO

 STRABAG
TEAMS WORK.



Zpravodaj 94. Jiráskova Hronova 2024

Vydává organizační štáb.

Redakce: Michal Zahálka (šéfredaktor), Jan Duchek, Milan Hábl, Radmila Hrdinová, Johana Jurášová, Lukáš Křížek, Kateřina Prášilová, Jana Soprová, Honza Švácha (redakce), Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Jazykovou korekturou prošlo při poslechu Marty Kubišové. Z oblohy mrak zvolna odpolouvá.

Stránky festivalu: www.jiraskuvhronov.eu E-mail: JHZpravodaj@gmail.com